

Kalvot 1-3:

Hei kaikki, olen [ihminen jonka nimi oli tässä käsikirjoituksessa aiemmin, mutta otettiin pois kun hän väsyi siihen että tämä tiedosto oli ekoja hakutuloksia hänen nimellään googleettaessa] Suomen Piraattipuolueesta, ja olen täällä puhumassa tekijänoikeuksista ja niiden vaikutuksesta anime- ja mangaharrastukseen. Kuten kohta nähdään, sitä olisi täysin mahdollista puhua jopa suoranaisesta vastakkainasettelusta: tekijänoikeudet vastaan animen ja mangan harrastajat.

Tämä esitelmä laitettiin kasaan aika lyhyellä varoitusajalla, kun meille yhtäkkiä tarjottiin mahdollisuutta tulla tänne peruuntuneen ohjelmanumeron tilalle. Esitelmän sisältö ja kalvot ovat puoluetoverini Kaj Sotalan laatimia - itse olen täällä vain esitelmän pitämässä, kun Sotala itse ei päässyt paikalle. Voitte siis halutessanne ajatella minua mielettömänä marionettinukkena joka sanoo kaiken jonka Sotala vain haluaa minun sanovan ja mitä hän on tämän esitelmän käsikirjoitukseen minut laittanut sanomaan. Mutta jos mentäisiin itse asiaan.

Kalvo 4:

Aluksi pari sanaa esitelmän rakenteesta, jotta tiedätte mitä odottaa. Kerron ensin vähän siitä että mikä ihme tämä Piraattipuolue-juttu oikein on, ja miksi me olemme täällä. Sen jälkeen annan nykytilanteelle taustaa puhumalla tekijänoikeuksien historiasta ja siitä, miten ne luotiin hyvin erilaiseen maailmaan kuin siihen, jossa me tänään elämme. Sitten pääsenkin jo itse asiaan, eli käsittelemään tekijänoikeuksien vaikutusta harrastamisen eri osa-alueisiin: fansubeihin, animemusiikkivideoihin, skanlaatioihin, doujinsheihin, animeiltoihin, sekä jopa muuten laillisen animen ja mangan maahantuontiin.

Lopussa odottaa pieni yhteenveto siihenastisesta sanotusta, ja jotakin siitä, mitä asialle sitten voisi tehdä. Mikäli aikaa riittää, niin asioista voidaan lopuksi keskustella yleisön kesken.

Eli aluksi pari nopeaa sanaa siitä, millaista poppoota edustan. Muuten, ennen kuin otan seuraavan kalvon esiin, kuinka moni oli kuullut Piraattipuolueesta jo ennen tätä conia?

([Aika moni / muutama, okei / ei näemmä kovin moni] tms. nousevien käsien määrän mukaan). No, tämän esitelmän jälkeen tiedätte meistä kaikki jo jotain.

Kalvo 5:

Piraattipuolueiden historia alkoi Ruotsista kaksi vuotta sitten, kun sikäläinen IT-alan ihminen Rick Falkvinge päätti perustaa uudenlaisen poliittisen puolueen, joka keskittyisi kulttuuri- ja kansalaisoikeuskysymyksiin. Juttu räjähti nopeasti käsistä, puolueen sivustolla oli toisena päivänä kaksi miljoonaa kävijää ja siitä uutisoitiin ympäri maailmaa. Nykyään Ruotsin Piraattipuolueella on mm. maan neljänneksi suurin nuorisjärjestö, ja se on onnistunut vaikuttamaan valtavirtapuolueisiin, esimerkiksi saamaan Ruotsin Vasemmistoliiton virallisesti kannattamaan tiedostonjakamisen laillistamista.

Piraattipuolueet ovat kansainvälinen liike: muodossa tai toisessa niitä on perustettu lähes 20 eri maahan. Suomeen Piraattipuolue rantautui tämän vuoden helmikuussa, ja pidimme perustuskokouksen toukokuussa. Tällä hetkellä odotelemme että Oikeusministeriö antaisi lausunnon siitä, voidaanko meidät sääntöjemme perusteella rekisteröidä yhdistykseksi - kunhan niiltä saadaan myönteinen lausunto, voidaan ruveta keräämään kannattajakortteja. 5000 kun on kasassa, niin voimme asettua ehdolle mm. Eduskunta- ja Europarlamenttivaaleihin.

Kalvo 6:

Piraattipuolueet tunnetaan varmaan parhaiten siitä, että haluamme uudistaa tekijänoikeuslainsäädäntöä. Uskomuksemme on, että tekijänoikeudet ovat ehkä joskus aikoinaan toimineet - tosin tämäkin on varsin kiistanalaista - ja hyödyttäneet kulttuuria, mutta nykypäivänä ne ovat kehittyneet sellaiseen muotoon, joka ei hyödytä kulttuuria millään lailla. Päinvastoin. Ainoa taho, joka niistä hyötyy, on niitä läpi lobbaava iso mediateollisuus.

Kalvo 7:

Tämän kannan perustelemiseksi on paras mennä ajassa vähän taaksepäin. Ensimmäinen varsinainen tekijänoikeuslaki säädettiin Iso-Britanniassa 1700-luvun lopulla. Kannattaa kiinnittää erityistä huomiota lain nimeen: "An act for the encouragement of learning, by vesting the copies of printed *books*", yadda yadda. Ensimmäinen tekijänoikeuslaki käsitteli siis puhtaasti painettuja kirjoja, ei mitään muuta kulttuurin muotoa. Ajan myötä laki on laajentunut koskemaan yhä useampia asioita.

Kalvo 8:

Miksi tämä on merkittävää? Ajatellaan mahdollisia tekijänoikeusrikkomuksia vuonna 1709 ja vuonna 2008. 1709 ei ollut lasertulostimia tai kopiokoneita, Internetistä puhumattakaan - kirjapainot olivat isoja ja kalliita ja niiden tuotokset kuljetettiin hevostärryissä kauppoihin. Tekijänoikeuksia oli helppo kontrolloida, sillä suhteellisen harva taho pystyi niitä kovin tehokkaasti rikkomaan. Jos joku olisikin käsin ruvennut kopioimaan jotain kirjaa omassa kodissaan, ei ketään olisi kiinnostanut.

Kalvo 9:

Toisin sanoen, 1709 vallitsi pitkälti "harvoilta monelle"-malli. Painettua kulttuuria saattoivat tuottaa harvat tahot, jotka sitten levittivät sitä eteenpäin kuluttajille - ja tämänlaista järjestelyä tekijänoikeuslait luotiin suojelemaan ja säätelemään. Ennen vuotta 1709 oikeus painaa kirjoja oli nimittäin ollut yksinomaan Englannin kruunun hyväksymillä tahoilla, jotta painetun sanan sisältöä olisi ollut mahdollisuus valvoa paremmin. Kun nämä kruununmonopolit purettiin, alkoivat kirjanpainajat vaatia uusia lakeja ulkopuolisen kilpailun rajoittamiseksi - joka aikanaan johti tekijänoikeuslainsäädäntöön.

Nykyään tämänlaista mallia ei kuitenkaan enää ole - kuka tahansa voi vaikka kotikoneellaan kirjoittaa kirjan ja laittaa sen verkkoon kenen tahansa luettavaksi. Harvoilta monelle -mallista ollaan siirrytty kaikilta kaikille-malliin.

Kalvo 10:

Siinä missä tekijänoikeusrikkomukset olivat aikanaan harvinaisia ja sijaitsivat kauppoissa, helposti valvottavissa, nykyään ne sijaitsevat vähän missä tahansa jossa vain on pääsyä Internetiin. Ja koska tekijänoikeuslait yhä edelleen olettavat maailman, jossa vain harvoilla on mahdollisuus julkaista asioita, johtaa se siihen että valtaosa osa harmittomistakin asioista on laittomia - harvojen monopolien rikkomuksia.

Kalvo 11:

Mikä kaikki sitten on lain silmissä kiellettyä?

Kalvo 12:

Fansubit varmaan tulevat kaikille ensimmäisenä mieleen kun puhutaan animesta ja

tekijänoikeusrikkomuksista. Kuinka moni täällä muuten katsoo fansubeja? Entä miten moni päätyi animeharrastuksen pariin fansubien kautta? Okei.

Fansubien merkityksestä animeharrastuksen kokoon ei ole oikein selvyyttä, mutta kukaan tuskin kiistää sitä että iso niiden rooli on ollut - harrastajakunta tuskin olisi lähellekään niin iso kuin se tänään on, jos fansubeja ei olisi ollut. Myös muilla aloilla piratismi on ollut iso tekijä: esimerkiksi ohjelmistopuolella Microsoftin tiedetään katsovan ohjelmiensa piratismia sormiensa läpi siihen asti että valtaosa jonkin maan asukkaista käyttää heidän tuotteitaan, jonka jälkeen sieltä aletaan keräämään lisenssimaksuja. Aasiassa firmat ovat käyttäneet eri maiden piratismitulannetta päättäessään, mihin maihin alkaa viedä sarjakuviaan laillisesti. Kaiken huipuksi vuoden aluksi animejulkaisija Gonzo päätti itse lähteä fansubtoimintaan mukaan: firman kahdesta uudesta sarjasta julkaistiin mm. YouTubessa englanniksi tekstitetyt versiot samaan aikaan kun ne tuotiin Japanissa muuten saataville.

Lienee aika selkeää, että harrastuneisuudelle fansubit ovat olleet hyvä asia. Ne ovat kuitenkin yksiselitteisesti laittomia. Sillä ei ole mitään väliä, onko alkuperäisiä sarjoja lisensoitu vai ei - jos alkuperäisen kustantajan lupaa ei ole, materiaalin levittäminen on laitonta. Mm. 2005 julkaistussa Tekijänoikeus ja lähioikeudet -kirjassa todetaan seuraavasti:

"Jälkiperäisten teosten tekijänoikeudet eivät rajoita alkuperäisteoksiin kohdistuvia tekijänoikeuksia. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että jälkiperäisten teosten tekijät voivat käyttää tekijänoikeuksiaan hyväkseen vain alkuperäisteosten tekijänoikeuden haltijoiden suostumuksella."

Todettakoon myös, että tarkkaan ottaen myös pelkän tekstityksen levittäminen on laitonta, vaikka itse animea ei levitettäisi samalla lainkaan - tekstityskin perustuu alkuperäisteoksen luvatta käytettyyn ja käännettyyn dialogiin.

Aivan vastaavalla tavalla animemusiikkivideot ovat kiellettyjä, koska niissä käytetään luvatta sekä kuvamateriaalia että musiikkia. Mutta tekijänoikeuslaki liittyy animemusiikkivideoihin muullakin tapaa.

Kalvo 13:

Tämä on kuva amv.fi -sivustolla sijaitsevasta artikkelista, jossa opastetaan AMV:iden tekemiseen. Oppaan ensimmäinen kohta käsittelee DVD:llä sijaitsevan videon siirtämistä tietokoneen kovalevylle käsittelemistä varten. Se ei ehkä tältä kalvolta näy, mutta ohjeessa lukee seuraavasti: "Ensimmäinen tehtävämme on siirtää DVD-levyllä oleva materiaali tietokoneelle ja samalla purkaa häiritsevät kopiosuojaukset."

Kalvo 14:

Valitettavasti tämä askel on laitton. 1. tammikuuta 2006 voimaan tulleen uuden tekijänoikeuslain, niinsanotun Lex Karpelan, mukaan "tehokkaan teknisen toimeenpiteen" - kuten DVD-levyn kopiosuojauksen - kiertäminen on laitonta. Itse asiassa tämä amv.fi:ssä sijaitseva artikkeli rikkoo myös lakia: tekijänoikeuslain pykälässä 50 b sanotaan selkeästi:

"Tehokkaan teknisen toimeenpiteen kiertämisen mahdollistavia tai sitä helpottavia palveluja ei liioin saa tarjota."

Tämä AMV.fi:n artikkeli sekä linkittää ohjelmaan jolla DVD-levyn kopiosuojaus puretaan, että antaa ohjeet sen käyttämiseksi - eli tarjoaa palvelun, joka helpottaa kopiosuojauksen kiertämistä. Siitä voidaan toki kiistellä, voiko DVD-levyn kopiosuojausta kutsua tehokkaaksi tekniseksi

toimenpiteeksi - mitä ikinä tämän pitäisikään tarkoittaa - koska ilmaiseksikin saatavissa olevat DVD:n soitto-ohjelmat purkavat rutiininomaisesti kopiosuojauksen voidakseen ylipäättään näyttää levyn sisältöä. Asiasta on tällä hetkellä meneillään oikeusjuttu, joka sai alkunsa kun helsinkiläinen Mikko Rauhala - joka muuten on lupautunut Piraattipuolueen Europarlamenttiehdokkaaksi - järjesti kansalaistottelemattomuuskampanjan, jossa mm. levitti ohjelmanpätkeä jolla levyn kopiosuojauksen saisi purettua, ja antoi itsensä tästä poliisille ilmi. Helsingin käräjäoikeus ehti jo todeta ettei DVD-levyjen suojausta voi kutsua tehokkaaksi ja hylkäsi syytteet, mutta syyttäjä valitti asiasta hovioikeuteen, joka totesi että kyseessä oli sittenkin rikos. Tällä hetkellä asiasta ollaan valittamassa korkeimpaan oikeuteen, joka toivon mukaan julistaa kopiosuojauksen kiertämisen taas lailliseksi - mutta siihen asti asia on laitonta.

Kalvo 15:

Sivumennen sanottuna, tämä tarkoittaa myös sitä, että monilla ilmaisilla DVD-ohjelmistoilla on laitonta katsoa DVD-levyjä, koska nekin purkavat luvatta kopiosuojauksen. Eli vaikka olisitte täysin laillisesti ostaneet animea DVD:llä, ette te saa katsoa sitä muuten kuin ohjelmistolla, jolla on asianmukainen lisenssi DVD-levyjen katsomiseen. Tai oikeastaan saatte kyllä katsoa sellaisella ohjelmistolla, mutta kyseisten ohjelmistojen levittäminen - esimerkiksi antamalla kaverille Linux-levyn jolla sellainen ohjelmisto sattuu olemaan - on laitonta. Mainitsinko jo muuten, että nykyinen tekijänoikeuslaki on ajoittain vähän epäselvä?

Kalvo 16:

Se, että animemusiikkivideot ovat laittomia, ei muuten ole pelkästään teoreettinen kysymys - tekijänoikeusuudistuksen puolestapuhuja, Yhdysvaltalainen oikeustieteen professori Lawrence Lessig on käyttänyt puheissaan esimerkkinä sitä, miten animemusicvideos.org -sivusto pakotettiin ottamaan alas muutama tuhat videota, joissa oli käytetty erään levy-yhtiön artistien musiikkia. Mikäli tämänlaisia vaatimuksia tulee, ei sivustoilla ole muita vaihtoehtoja kuin suostua - siitä huolimatta, että levy-yhtiöt ja bändit itse käyttävät musiikkivideoita nimenomaan musiikkinsa mainostamiseen. Kukaan järjestysään oleva tuskin voi väittää, että AMV:t todellisuudessa tekisivät musiikkiteollisuudelle *tai* animeteollisuudelle minkäänlaista hallaa.

Kalvo 17:

Mangan skanlaatioissa on sama juttu kuin fansubeissa, ne ovat yksiselitteisesti laittomia. Ei niistä sen enempää, niihin soveltuvat aika pitkälti kaikki samat pointit kuin mitä fansubeihinkin.

Kalvo 18:

Doujinshien kohdalla taas liikutaan harmaalla alueella - Suomessa ainakaan kaikki hahmot eivät ole tekijänoikeudella suojattuja, joten niitä saa periaatteessa käyttää vapaasti. Läpipiirrettyjä tai muuten alkuperäisteoksesta kopioituja kuvia ei kuitenkaan ole laillista käyttää. Lisäksi jos teos muistuttaa alkuperäistä teosta liikaa, saatetaan se lukea tekijänoikeusrikkomukseksi joka tapauksessa. Kansainvälisesti esimerkiksi Disney uhkasi Arne Anikka -sarjakuvien piirtäjää oikeustoimilla pelkästään siksi, että Arne sattui ulkonäönsä puolesta muistuttamaan Aku Ankkaa. Doujinshien laillisuudesta ei siis voida oikein sanoa varmasti. Ne ovat ehkä laillisia, tai sitten eivät. Muistatteko että mainitsin aiemmin jotain tekijänoikeuslain epäselvyydestä?

Kalvo 19:

Kuinkas moni täällä on osallistunut jonkun animeyhdistyksen pitämään animeiltaan? Okei. Saatatte ehkä muistaa jokin aika sitten otsikoissa olleen Pirate Cinema -tapauksen. Sen yhteydessä

pidätettiin väkeä, koska he olivat pitäneet julkisia elokuvaesityksiä, maksamatta niistä elokuvien oikeuksienomistajille. Animeyhdistysten toiminta ei ole saanut vastaavanlaista huomiota, mutta lain silmissä eroa ei juuri ole: vaikka materiaali näytettäisiinkin laillisesti ostetuilta levyiltä, eivät seurat yleensä ole maksaneet erillistä esityskorvausta, joka julkiseen esittämiseen vaaditaan. Mainittakoot tässä välissä, että vaikka esityskorvaukset maksettaisiinkin, ei Teosto juurikaan japanilaisille animesarjojen tekijöille niistä osuutta maksa...

Kalvo 20:

Se että animeilta olisi rajoitettu vain yhdistyksen jäsenille ei tee näytöksestä vähemmän julkista, mikäli yhdistykseen voi kuka tahansa vapaasti liittyä. Yksityistilaisuuksista ei tarvitsisi maksuja suoritella, mutta yksikään suomalainen animeyhdistys ei ole tainnut sellaiseksi luokiteltavaa tapahtumaa vielä järjestää.

Kalvo 21:

Lex Karpelan myötä tuli myös laittomaksi teosten maahantuonti Euroopan talousalueen ulkopuolelta ilman alkuperäisen tekijän lupaa. Toisin sanoen, vaikka joku firma olisi täysin laillisesti ja asianmukaisesti ostanut kasan animea tai mangaa sen alkuperäiseltä tekijältä, ei sillä olisi oikeutta ruveta myymään sitä Euroopassa hankkimatta ensin tähän erillistä lupaa. Jos joku keksii, miten ihmeessä tämänlainen laki edistää kulttuuria, niin kertokaa toki meillekin. Meistä ei kukaan sitä ole keksinyt.

(Takaisin kalvoon 9)

Otetaanpa tähän kohtaan pieni yhteenveto: nykyisen tekijänoikeuslain mukaan kaikki nämä ovat joko laittomia tai vähintäänkin harmaalla alueella: fansubit ja skanlaatiot, animemusiikkivideot, animen katsominen muilla kuin lisensoiduilla soittimilla, doujinshit, animeillat ja animen ja mangan maahantuonti ilman virallista lupaa. Koko laki on rakennettu sille periaatteelle, että ihmisten tulee olla puhtaasti passiivisia kuluttajia, jotka hankkivat kaiken viihteensä mediateollisuuden tarkkaan kontrolloimia ja hyväksymiä reittejä pitkin. Vahingossakaan kukaan ei saa itse ruveta luomaan omaa kulttuuria, tai levittämään jotakin muuta kuin hyväksytyjä reittejä pitkin, koska se murentaisi olemassaolevaa monopolia. Kulttuuri halutaan pitää harvoilta monille -mallissa kaikilta kaikille -mallien sijaan. Tämä on se tavoite, johon nykyaikainen tekijänoikeuslainsäädäntö tähtää - säilyttämään sen 1700-luvun tilanteen, jossa muutamalla taholla oli kaikkeen tiukka kontrolli.

Kalvo 22:

Mitä tälle kaikelle sitten pitäisi tehdä? No... itse suosisin tekijänoikeusjärjestelmän uudistamista rankalla kädellä. Saattaisin tietää erään puolueenkin, joka siihen tähtää. Mutta conin järjestäjät pyysivät että pidämme niinsanotun politiikan minimissä, joten ehkä en viitsi mainostaa tätä salaperäistä puoluetta sen enempää.

Kalvo 23:

Se oli siinä, nyt saa keskustella aiheesta!